

АКСІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ДОСЛІДЖЕННІ МОВИ ТА КУЛЬТУРИ

Аксіологічний підхід дозволяє вивчати мову та культуру як дзеркало системи цінностей представників певної спільноти. Поява та розвиток аксіологічних досліджень мови та культури зумовлені розквітом антропоцентризму як ключової парадигми дослідження всіх їх можливих вимірів, засобів тощо.

Будь-яка оцінка, що виявляється зокрема в мовних одиницях, є соціально зумовленою. Культурно-національна своєрідність критеріїв оцінки визначається, перш за все, критерієм антропометричності, завдяки якому можливим стає порівняння об'єкта оцінки та певного еталона. При цьому на перший план висуваються якості, які приписуються подібному еталону як символу, незалежно від його екстенсiоналу.

Емотивно-оцінне ставлення детерміновано світоглядними позиціями народу-носія мови, його культурно-історичним досвідом, системою критеріїв оцінки, що існують в нього, а також універсальністю оцінного судження, що дозволяє відзначити цінність об'єкта з огляду на певні стереотипи чи стандарти, за певною шкалою, що віддзеркалює норми уявлення про добро та зло, добре та погане тощо. Уявлення про стандарти чи еталони і є тією антропометричною позицією, яка слугує фільтром, через який як через кольорове скло людина сприймає світ. Дослідження національно-культурної специфіки оцінки дозволяють виявити основні сфери оцінності в різних культурах, описати фонові знання, що зумовлюють оцінну специфіку тієї чи іншої мовної одиниці.

Нові погляди на вивчення оцінки та її лінгвальних виявів з'явилися з появою та розвитком когнітивного підходу. Оцінні стереотипи та їх лінгвальна актуалізація досліджуються в теорії культурних скриптів, що актуалізують культурні норми, поширені в тій чи іншій лінгвоспільноті, а також її мови та мовлення.

Основою теорії культурних скриптів є положення про те, що поширені та відомі способи мислення можуть бути сформульовані за допомогою емпірично встановлених універсальних концептів. Семантична база дозволяє дослідникам виявити зв'язок між звичайними мовними одиницями, мовленнєвими формулами та культурно-специфічними цінностями та нормами. Подібні норми та цінності представлені в теорії культурних скриптів з позицій їх носіїв-представників певної лінгвокультурної спільноти.